

Dívky dostávají v matematice průměru lepší známky než chlapci, ukázal výzkum think-tanku IDEA

Proč dosahují v Česku dívky a chlapci rozdílných studijních výsledků? I na to hledá odpověď nová studie think-tanku IDEA Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR. Genderové rozdíly jsou předmětem stále intenzivnějšího zájmu jak odborné, tak laické veřejnosti na celém světě. Proč jsou tedy studijní výsledky dívek jiné, než chlapců? A v čem vidí hlavní rozdíly autoři této nejnovější studie?

Praha 30. 1. 2018 - Výzkumy v oblasti ekonomie vzdělávání se zabývají především dvěma genderovými rozdíly a oba souvisí s hodnocením vzdělávacích výsledků žáků. První se týká rozdílů v akademických výsledcích chlapců a dívek, které jsou obvykle měřeny jako rozdíly ve standardizovaných testech a někdy ve formě známek. V odborné literatuře i ve společenských diskusích se toto téma objevuje častěji a zjištění z celého světa se poměrně shodují. **„Dívky dosahují lepších výsledků než chlapci v jazykových dovednostech a chlapci zase překonávají dívky v matematice,“** uvádí Daniel Münich, jeden z autorů studie. Ten druhý rozdíl je ale méně výrazný.

V českém školství mají dívky lepší známky

Výsledky dívek v relaci k chlapcům se ve většině zemí zlepšují (tedy rozdíl v matematice se snižuje, v jazykových dovednostech naopak zvyšuje). Panuje také velká shoda, že příčinu těchto genderových rozdílů je třeba hledat v odlišných genderových vlivech výchovného prostředí a společenském okolí, spíše než ve vrozeně rozdílných biologických dispozicích. **V českém prostředí však mají dívky v průměru lepší známky než chlapci ve všech sledovaných předmětech a téměř ve všech typech škol.**

„Druhý fenomén genderových rozdílů se týká skutečnosti, že dívky v předmětech v průměru dostávají lepší známky, ale v matematických testech za výsledky chlapců mírně zaostávají,“ upozorňuje Daniel Münich. Pokud by byl proces udílení známek objektivní, bral v úvahu pouze žáky dosažené akademické výsledky a týkal se stejného vzdělávacího obsahu, pak by k takovým rozdílům docházet nemělo. Tento druhý typ genderových rozdílů podle autorů studie představuje situaci, kdy dívka a chlapec se stejnými akademickými schopnostmi obdrží při hodnocení učitelem různé známky. „Jak ukazuje náš výzkum, dívky mají v matematice v průměru lepší známky, než odpovídá jejich testy měřeným znalostem ve srovnání s chlapci,“ vysvětlil spoluautor studie Tomáš Protivínský.

Známky hrají v Česku významnou roli

Známky na vysvědčení a do určité míry také průběžné známkování během školního roku hrají v Česku významnou roli. Nad rámec prostého známkování podle autorů studie jde málo rozšířené slovní hodnocení, které informuje o efektivitě vzdělávacího úsilí žáka, přístupu k učení, usměrňuje jeho další rozvoj a pomáhá formovat jeho vzdělávací aspirace. Školní známky však představují jeden z faktorů při rozhodování žáků o přihlášení se na výběrové střední školy, a to nad rámec objektivních akademických schopností žáka.

Více naleznete ve studii „[Co skrývají známky na vysvědčení?](#)”

Autoři studie: Daniel Münich a Tomáš Protivínský

Kontakt pro média:

Blanka Javorová
IDEA při Národohospodářském ústavu AV ČR, v.v.i.
Politických vězňů 7
110 00 Praha 1
Telefon: +420 224 005 146,
Mobil: +420 602 698 440
Web: <https://idea.cerge-ei.cz/>
www.facebook.com/ideacerge

Poznámka pro editory:

O IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorie. IDEA vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Další informace na <http://idea.cerge-ei.cz/>. Sledujte nás také na facebooku <https://www.facebook.com/ideacerge>.

PŘÍLOHA (DALŠÍ ZAJÍMAVOSTI A PODROBNOSTI Z VÝZKUMU)

Známky na vysvědčení a výsledky v jednotných přijímacích testech

Analýza je založená na anonymizovaných datech z přijímaček na střední školy v České republice na jaře roku 2014. Anonymita mimo jiné zajišťuje, že do procesu hodnocení výsledků v testech nevstupuje informace o pohlaví žáka. Gymnázia a mnohé střední odborné školy s maturitou se setkávají s poptávkou převyšující jejich kapacitu. V takových situacích o přijetí rozhoduje přijímací řízení, které je zpravidla založené na ověření akademických výsledků a schopností žáka, ale roli hrají i známky na vysvědčení. V řadě krajů byly pro přijímací řízení použity standardizované testy společnosti Scio: matematika, český jazyk a obecné studijní předpoklady. Kromě testů žáci vyplnili dotazník, který zjišťoval postoje k předmětům a ke škole, známky z posledního vysvědčení (tedy z pololetního vysvědčení v 9. ročníku) a úroveň prožívaného stresu během různých školních situací.

Dívky jsou lepší v češtině, chlapci v matematice

V anonymně vyhodnocených testech schopností dívky mírně překonávají chlapce v českém jazyce a chlapci překonávají dívky v matematice. Oproti zahraničí ale na vysvědčení dívky v průměru dosahují lepších známek jak v českém jazyce, tak v matematice. V matematice tedy mají chlapci v průměru lepší výsledky v testech, než by odpovídalo jejich známám. „Jinak řečeno, chlapci mají z matematiky v průměru známky horší než dívky se stejnými výsledky v testech. V českém jazyce genderový rozdíl mezi známkováním chlapců a dívek se stejnými výsledky zjištěn nebyl,“ říkají autoři výzkumu.

Interakce mezi žákem a učitelem

Některé zahraniční výzkumy dokumentují, že učitelem vnímané chování žáka může mít přímý vliv na úsudek učitele o jeho akademických schopnostech. Někteří autoři poukazují, že míra genderového zkreslení ve známkování se může lišit v závislosti na charakteristice vyučujícího (věk, pohlaví, doba praxe, dokonce i velikost rodiny). Genderové zkreslení při známkování může být také způsobeno formou interakcí mezi učitelem a žákem. Pokud například učitel vnímá děti jednoho pohlaví jako slabší v určité oblasti, může mírnějším známkováním usilovat o kompenzaci rozdílů.

Chybná rozhodnutí v důsledku zkreslených známek

Školní známky v Česku představují zavedenou a široce uznávanou zpětnou vazbu o akademických výsledcích žáka. Jako takové představují významný faktor v rozhodování žáka a jeho rodičů. Zjištěné genderové rozdíly v přístupu ke známkování proto mohou mít nezanedbatelné dopady na další život žáků. Dřívější výzkumy ukázaly, že učitelova očekávání ohledně budoucích vzdělávacích výsledků žáka mohou sama o sobě vzdělávací pokrok žáka ovlivňovat, a tato očekávání tak naplnit. „Jinými slovy, pokud učitel od žáka očekává špatné studijní výsledky, může toto samo o sobě zapříčinit, že žák nakonec špatných výsledků skutečně dosáhne,“ zmiňuje Tomáš Protivínský tzv. pygmalion efekt.

Česko a svět

Genderové rozdíly v známkovém hodnocení žáků (genderové zkreslení) jsou běžné i mimo ČR. V odborné literatuře lze nalézt i další možná vysvětlení genderových rozdílů ve známkování. Ta se však nejeví jako průkazná. S přihlédnutím k existující ministerské vyhlášce ohledně klasifikačního hodnocení v Česku, která pedagogům umožňuje zohlednit při známkování přístup žáka ke vzdělávání i další okolnosti, se jako velmi pravděpodobné jeví vysvětlení, že genderové rozdíly ve známkování jsou na českých základních školách způsobeny rozdíly v sociálně-emočních schopnostech chlapců a dívek, které se promítají do jejich chování, sebekontroly, dovedností mezilidské komunikace, a to nejen se spolužáky, ale také s učiteli. Přísnost klasifikace žáků je v ČR zatížena poměrně vysokou mírou subjektivnosti na straně učitelů a specifícností škol. „Náš výzkum se soustřeďuje na rozdíly v klasifikaci vzdělanostně stejně zdatných dívek a chlapců v téže škole. V tomto ohledu je jistě žádoucí, aby žák a jeho rodiče dostávali nezkreslenou a srozumitelnou zpětnou vazbu o vzdělávacích výsledcích, přístupu, akademickém potenciálu a vzdělávacím pokroku žáka, respektive o jeho vzdělávacím výkonu a případně i o jeho sociálně-emočních dovednostech,“ vysvětluje Daniel Münich a dodává: „V tomto ohledu dává větší možnosti a má mnohé výhody hodnocení slovní, pokud je ovšem děláno kvalitně. Ale na základě slovního hodnocení zase není možno vrstevníky srovnávat, nejen mezi školami, ale ani uvnitř škol. Ve světle našich zjištění se jako vhodné jeví používat ve školách hodnotících škál více.“